

სახალხო ბაზუკი

სურათებიანი ჟამბიბა

ბაზუკის № 848

ლაგატივის № 149

კვირა, 17 მარტი 1913 წ.

ანტილოპი სიკვდილისა

26.)*

პირად მისწრაფების ფარგალიც გაფართოვდა ეხლა ელისბარისთვის: მარტო თავის თავი ხომ არ ებარა, ცოლის პატრონი იყო, რომელსაც უკვე ოქროს ქოჩრიანი ვაჭი ეპყრა ხელთ, მემკვიდრე და იმედი მისი გვარისა. საჭირო იყო მათზე ზრუნვა. ესენი მის პიროვნობის გარეშე იღვნენ, გარნა მის საკუთარ არსებაზე უტკბილესნი იყვნენ, რადგან მისი საკუთარის არსების საუკეთესო და სათუთ განგრძობას შეადგენდნენ. მათის ცხოვრების უკეთ მოსაწყობად, მათ უზრუნველსაყოფელად ეხლა მეტი შრომა ექირვებოდა ვაჭაკს და იმანაც უფრო მეტი ყურადღება მიაქცია მამულის აზრიანად შემუშავებას. მარტივი იყო მისი გეგმა: ერიდებოდა ძნელ საქმეს, რომლის ატანას ვერ შესძლებდა მამული; მიწას თავისი თავი თითონვე უნდა გაეუმჯობესებინა და სარგებლობაც მოეტანა პატრონისთვის. ელისბარისთვის არ იყო ესეთი საქმე ძნელი: მამულის გაუმჯობესობა თუ შემოსავლის ახალ-ახალი წყაროების აღმოჩენა ეხერხებოდა მას, რადგან შესწევდა საამისო ცოდნა; იცოდა განათლებულ ქვეყნებში რა საშუალებასა ხმარობდნენ ამისთვის. ისიც ესმოდა, რომ ჩვენებურ ნიადაგს თუ ჰავას ვერ შეეთვისებოდა პირდაპირ სხვა ქვეყნიდან გადმოტანილი წესი მეურნეობისა თუ წარმოება და ცდილობდა ნაჩვენებ-ნაცად ნიადაგზე ემყნო მეცნიერებისაგან დასკვნილი თუ სხვა ქვეყნებში მიღებული ხერხი შემუშავებისა. ბევრი რამ ახალი შემოიღო, ბევრი ახალი მცენარე აგვარა, ბევრი ძველი გააუმჯობესა და რადგან მის მამულის ნაყოფს ცხადად დაეტყო უკეთესობა, ბაზარის მოპოვებაც გაუადვილდა მას. ელისბარის დაკვირვებითმა ნიქმა ფართედ გაშალა აქ ფრთები და მან ბევრი ახალი ღარგი წარმოებისა შეიტანა თავის მამულში. მართალია, მდიდარი იყო ელისბარ და მამულის შესამუშავებლად თანხის სხვაგან ძებნა არა სჭირდებოდა, მაგრამ ბოლოს ისე დააწყო საქმე, რომ გარეშე ფული აღარც საჭირო იყო და შემოსავალი მთლად უძღვებოდა საქმეს.

თანდათან უფრო შეუყვარდა ელისბარს თავისი მიწა-წყალი. რაც უფრო მეტი ამაგი დასდო მან თავის მამულს, იმდენად უფრო დაუახლოვდა მას, გაიცნო და დაუკავშირდა. მამულმაც მეტი ნდობით გადუსხნა მას გულ-მკერდი და მეტი იმედი მისცა თავის ერთგულ პატრონს. ერთი-ორად გამხნევდა ვაჭაკი: სამაგალითო გახადა თავის მამული, თითოთ საჩვენებელი. დაამტკიცა, რომ ჯერ არ მომკვდარა ის ქარფველი, რომელიც უხსოვარ ღროშივე განთქმული იყო თავის მიწისადმი სიყვარულით, მის აზრიანად მოვლით. და ეს მრომა თუ ზრუნვა სრულებითაც არ იყო მისი მტანჯველ-მომღვარსლელი თუ დამაბეჩავებელი, როგორც აბეჩავებს ადამიანს დღიურ ლუკმისათვის უზომო ჯათა, როდესაც ადამიანი იძუ-

დაკარგული ბედნიერება.— ნახტი ებერინისა.

ლებულია ჰღვაროს ოფლი, ხოლო ნაყოფი შრომისა სხვისა და მას ერგება მხოლოდ ლუკმა რაიმე განხმელი, რომ არ განილიოს შიმშილით და კვალად შესძლოს შრომა სხვისათვის. შრომა მონური, უდიერი! ელისბარი კი მონა არ იყო ცხოვრების სიმძიმისაგან ძალდატანებული და მოწურული, იგი იყო თავისუფალი, შრომის ნაყოფის ბატონ-პატრონი და მომხმ-

*) იხ. სურათებიანი ჟამბიბა № 148.

რებელი. ამ მშრომელისთვის დედამიწა ეკალს კი არ აღმოა-
ცნებდა უხმარს, არამედ იფქელს წმიდას, მასაზრდოებელს. მი-
სი შრომა არ იყო შედეგი წყევლისა, ღვთის რისხვისაგან დად-
გმული მასზე უღელი მძიმე, იგი შრომა იყო ნებითი, ზომიერ-
ი, მომცემი კეთილისა და წამხალისებელი. ელისბარ უვლი-
და და ამშენიერებდა ბედისაგან მისთვის მიცემულს ედემს და
არა მხოლოდ შეიკრიფავდა ნაყოფს უხვს, არამედ ავარჯიშებ-
და კიდევ თვის ძალებს ხორციელს თუ სულიერს, განიმსკვა-
ლებოდა ბუნებისადმი სიყვარულით და შეიგნებდა, რა სათა-
ყვანებელი იყო წიაღი იგი მიწისა და ტკბილი.

ბედი ელისბარისა, რომ მისი მამულის შემოსავალი არ
ინთქმებოდა მის მეუღლის ხელში, არც იფანტებოდა. ხელმო-
კლეობა გამოვლილმა ქალმა იცოდა ფასი ქონებისა. იგი დამ-
შეულივით კი არ ეცა სიმდიდრეს, რადგან ნატრული არ იყო,
არც დამშეული; დოვლათი რა ნახა, ცხრა მთა კი არ გა-
დალახა, როგორც უნახავმა, რომ იქ, მთებს იქით, განებნია
ოქრო და გაეკვირვებინა თავის მსუბუქობით შინაური თუ გა-
რეული, არამედ აზრთანად შეხვდა ქონებას: სიძუნწე უარპყო,
ნაკლულოვანებათა დათმენა უკუაგდო, როგორც აწ უხმარი
და უადგილო, გარნა თვის მოთხოვნილებას სამზღვარი დაუ-
დვა, თვისი სურვილები შეაჩერა იმ მზღვარზე, რომლის იქით
იწყება უაზრო ჟინიანობა და მედიდურება, როდესაც ადამიან-
ი თავისთვის კი აღარა სცხოვრობს, არამედ მისთვის, რომ
მიახედოს სხვა თავის კმაყოფილებაზე, წაემაჯოს მას თავმომ-
წონებაში, შური აღძრას უცხოში თუ მეცნიერში და მოვა-
რაცებულ ბჭყვრილობით მოსტრას და დაუყენოს თვალი გა-
რეთ თვის მტერს თუ მოშურნეს, შიგნით თვის პატრონს. ამის-
თანა ფრთა-სუბუქ მისწრაფებას ბევრი სავსებით-სავსე ოჯახი
შეიურყვია, დაუცია, წარმოუცალიერებია. ლიზიკოს გარედან
ნასმენ ბარაქალაზე არ ექირა თვალ-ყური, იგი შინვე ჰპოვებ-
და სრულ კმაყოფილებას, ოჯახის კეთილდღეობაში და ქმარ-
შვილის სიყვარულში.

შეთვისა ქალმა ქმრის ოჯახი, გვერდში ამოუდგა თავის
დედამთილს, როგორც მოსწრებული ქალი მისი და ყოველ-
სავე საოჯახო საქმეში მხარდამხარ მისდევდა მას. ეს მით უფ-
რო ადვილი იყო უკვე ოჯახის მოვლას ნაჩვევ ქალისათვის,
რომ მას სრულებითაც არა სჭირდებოდა მძიმე რამ და უხამსი
საქმის კეთება: გარს მსახურ-მოახლე ეხვია და საჭირო იყო
მხოლოდ სარისტის მიცემა, რომ ყოველივე წესზე ყოფილი-
ყო და თვალის დევნება, რომ არ გაეტან-გაეჩანაგებინათ მო-
ნაგარი და არ გაეძარცვათ ოჯახი. არავის არა სჩავრავდნენ
ქალები, არც ნაწვავ-ნადაგს უჭერდნენ ვისმე, უფრო ხელ-
გაშლით აჯილდოვებდნენ მშრომელ მარჯვენას და პატივსა
სცემდნენ ყველას, მაგრამ მათთან საქმის დამქერი მალე გრძნობ-
და, რომ მოტყუებ-მოცთუნებით ან ნამალევიდ იქიდან ვერას
გაიტანდა, თვალხმირ დიასახლისებს ვერას მოაპარებდა. ლი-
ზიკოს დედამთილმა ისე იცოდა ყოველივე სოფლური თუ ქა-
ლაქური საქმე, რომ სწორედ ოსტატად გამოდგებოდა მათ-
თვის, ვინც გარს ეხვევოდა მას. მიხვედრილმა რძალმა მალე
შეთვისა ყველაფერი და ამით დიდი პატივცემა დაიმსახურა
შინაურისა თუ გარეულისა. მით უფრო ხათრიანად ეპყრობო-
დნენ რძალ-დედამთილს ყველანი, რომ გაჭირვებაში ვერც ერ-
თი ქალბატონი ვერ დედერებოდა მათ გულშემატყვირობით;
სწორედ გაჭირვების ტალ-კვესნი იყვნენ, ტვირთმძიმეთა ხე-
ლის ამპყრობენი. ამ ოთხ წელიწადს ისე შეეთვისა ქალი
ქმრის ოჯახს თუ დედამთილს, რომ იგი ოჯახი თვის ტკბილ
ოჯახად მიაჩნდა, დედის დროს რომ ახსოვდა იმ კერად, ხოლო
დედამთილი ნამდვილ თვის დედად, პატარობითვე რომ დაჰ-
კარგა მან და აწ კვლავ ჰპოვა უნებებელ-უტკივარი, მოსიყვა-
რული.

27.

ცხოვრება უალერსებდა ელისბარს და გული იმისთვის
უმღეროდა სვინს. თავის საყვარელ საქმეს ედგა სასარგებ-
ლოს, მბრძანებელი არავინა ჰყვანდა, თავის მოქმედების ბა-
ტონიც თითონ იყო, პატრონიც. რომ დადიოდა ის თავის მა-
მულში და აწარმოებდა თუ ჰხელმძღვანელობდა მის შემუშა-
ვებას ან დაცვას, თან მისი მოყვარული, მისგან შეყვარებული
ოჯახის სურათი დასდევდა და ამხნევებდა; იგი სურათი კმა-

ყოფილებისაგან შეთხზილ ჩარჩოში იჯდა და უღარდლოდ
ულიმოდა მუშაკს. იცოდა სახლიდან გამოსულმა ვაჟკაცმა,
რომ შინ დატოვებული ცოლ-შვილი ყოველმხრივ უზრუნ-
ველყოფილია, გაჭირვებას თუ ნაკლებობას არ განიცდის და
არ შევიწროვდება, არც შეწუხდება. იცოდა მან ისიც, რომ
შრომაში გატარებულ დღის მიმწუხრს თბილი, ნათელი და
წყნარი ბინა დახვდებოდა მას, რომელიც სიყვარულით მიიღებ-
და დამაშვარლს და ჩაიხვევ-ჩაიკრავდა მას განსასვენებლად.
ვაჟკაცს მიუხაროდა შინ: ქალმა დაუხვია მას გული და გაუმ-
ზადა სიხარული სულისა თუ ხორცისა.

დიდი საქმეა ოჯახისთვის, როცა ვაჟკაცს მიუხარია
სახლში და ესწრაფის მოლიმარე სახის შეხვედრას, ხოლო
ღელვანა დამნთქმელი სახლისა თუ ღიმილის წილ ბოროტს
მიელის იქ დაღრეჯილს, ალერსის წილ უარყოფას, მადლიერ
კმაყოფილების წილ უმადურობას გადარეულს, დრტვინვას
შეუწყნარებელს, ჟინს უაზროს, ცრემლს მღვრიეს, ვესლიანს.
ამისთანა უაზრო სიბოროტე ხომ შეიძლება დახვდეს კაცს
თვით დოვლათით სამსე ოჯახშიც, რადგან ადამიანის გული
კრულია, ხარბი, უძლომი, ხოლო მისი სურვილები უსამზღვრო,
დაუსრულებელი. არც იმისი ეშინოდა ვაჟკაცს, რომ მისი რამ
ნაკლი, უხერხული ქცევა თუ მოუწყობელი თქმა ააღელვებს
და გაამწარებს ქალს, შეარყევს მათს წყნარ და ნათელ ყოფ-
ნას: მისი მეუღლე აზიზი რომ იყო, მომთმინოც იყო და ამ-
ტანი, იცოდა მან, რომ ადამიანი ყოველად სრული არსება არ
არის, ათასნაირი ნაკლი სდევს ნებსითი თუ უნებლიეთი და
აქაც, როგორც ყველგან მეგობრობაში, სიყვარულის საბურ-
ველმა უნდა დაჰფაროს სიშიშვლე უხამსი და დუხჭირი. ძნე-
ლია, თუ დიასახლისს არ შესწევს ზნე მიმტევებელ-შემწყნა-
რებელი, თუ ხელთ არ უბყრია მოყვასთა ნაკლის დამბურვე-
ლი რამ არდაგი. თუ ამისთანა სული ბოროტი დაბინავდა კე-
რახე, განდევნის იგი ვაჟკაცს სახლიდან დამიაქცევს მას იქით,
სადა იგი არა არს არა ურვა, არცა სულთქმა, არცა თუ და-
ღრეჯილობა, არამედ სიყვარულ-სიხარული დამათრობელი,
ცხოვრების სიავის წუთიერად დამაქრობელი.

ლიზიკოს კი ბუნებით რბილი ხასიათი ჰქონდა, სათნო,
შემბრალბელი; თანაც ხომ შეყვარებული ქალი იყო იგი,
ქორწინების შემდეგაც საყვარლად დამრჩალი, და აბა როგორ
გამაწარებდა, თუნდაც შემთხვევით, თავის ვაჟკაცს სასურ-
ველს, ან რად?! ამისთვის იყო, რომ ელისბარს ყოველთვის
მიუხაროდა სახლში, რომ ცოლ-ქმარი მარად სიხარულით მი-
ელოდნენ ჟამს, როცა იგინი გამარტოებულ-განცალკევებულ-
ნი შეხვედებოდნენ ერთმანეთს საკუთრად მათთვის მიჩემებულ
ოთახებში და ტკებოდნენ ერთმანეთის ახლო ყოფნით, საუ-
ბრით, სუნთქვით, შეხებით.

აქვე, ამ ვანცალკევებულ კუთხეში, მუშაობდა ელისბარ
თვის საყვარელ საჩეცნიერო საქმეს: კითხულობდა საუკეთესო
გამოკვლევებს, რომ შეეფსო თვისი ცოდნა, სწერდა თვის
შენიშვნებს საჩეცნიერო თუ სამოქმედო კითხვების შესახებ, ან
აღნიშნავდა თვის გამოცდილებას და დაკვირვებას. ამ გონები-
თი ვარჯიშობაც ხელს უწყობდა მას გარემოება: მშენიერად
მოწყობილი სამუშაო ოთახი სოფლად და ქალაქში, ყოვე-
ლივე სასურველი წიგნი თუ გამოცემა, იარალი თუ ხელსაწ-
ყო, დაშვიდებულ-დაწყნარებული გონება, თავისუფალი დრო,
დამტკბარი გრძნობა. ეხლა უფრო ხვავიანად მუშაობდა ელის-
ბარ ამ დარგში შრომისა, რადგან თვის ახლო გრძნობდა სა-
ყვარელი არსების სიახლეს, ძალის მომცემ და მხნეობის გამ-
ღვივებელ მის სუნთქვას. ქალსაც ეს სამუშაო ოთახი უფრო
უყვარდა: აქ კითხულობდა ის თავის საყვარელ მწერლებს, აქ
ჰკერავდა საკერავს ან ჰხატავდა თუ ჰქარავდა რასმე.

ამ დროს იყო, ელისბარმა რომ მოათავსა ჩვენს ჟურნალ-
გაზეთებში ისტორიული ცნობები ქართველთა მეურნეობის
შესახებ და რამდენიმე შესამჩნევი დაკვირვება თუ შენიშვნა
სამეურნო ხასიათისა. აქი საზოგადოებასაც მიაქცია მაშინ ყუ-
რადღება მის აზრთან და გამოცდილებისაგან ნაკარნახებ ნაწე-
რებს. ამან ძალიან ასიამოვნა ვაჟკაცი და წაახალისა.

იგი წყნარი ცხოვრება ბედნიერი ცოლ-ქმრისა არ იყო
და ვერც იქნებოდა მთლად დაუჩრდილავ-შეურყველი, ყო-
ველ ჟამს თანაბრად ბედნიერი; აქაც მოჰბერავდა ჟამითი-

ჟამად სუსხიანი ქარი ქვეყნის სიავისა თუ დაუდგრომლობისა, გარნა ეს მსუსხავი ნიავე-ქარი გარეგანი იყო, მათ ორთა პიროვნობათა გარეშე არსებულის სიავისაგან მონაბერი და ცოლ-ქმარი ებრძოდა ამგვარ სიღუბსიერეს მწყობრად, მხარდა მხარ, განუყრელ-განუყოფელად, და ასუსტებდნენ იგინი ბოროტის სიმწარეს, უკლაქცევდნენ მის ძალას მავნებელს.

კონსტანტინე
საბერძნეთის ახალი მეფე.

28.

— იცი, გენაცვალე, თუ ჩემი განზრახვა შემისრულდა, მაშინ კი სწორედ ბედნიერი ადამიანი ვიქნები და ვიტყვი, რომ ამჟამად არ განვლევ გზა ცხოვრებისა.

— რომელი განზრახვა? ათასი ოცნებითა ხარ გატაცებული, ათას ფერად აზრს შესტრიალებ და შეჭხარი.

— ორად-ორი ფერადი ოცნება კი იყო, რომელსაც მე შევეტრფოდი და შევხარი: ერთი ცისარტყელის ნაწყვეტითი შშვენითი და მანუგეშებელი აგერ ჩემს გვერდზე ზიხარ, და ეს მაძლევს იმედს, რომ მეორე ჩემი ოცნებაც ხორცს შეისხამს და განხორციელდება ჩემს ცხოვრებაში.

— მაინც რომელი?!

— რომ ჩემი ზრუნვა პირად კეთილდღეობაზე შეუერთდება და შეექვსის საზოგადო სამსახურს, სამშობლოს კეთილდღეობაზე ზრუნვას და ხელს შეუწყობს მის განახლებას თუ აღდგენას.

— კიდევაც გითქვამს ეგ შენი სურვილი და დაგიხატნია ეგ მისწრაფება, მაგრამ ვაი თუ ორი ლტოლვილება, პირადი და საზოგადო, შეუკავშირებელი გამოდგენენ და ერთმანეთის უარყოფილი. იქნება ყველგან და ყოველთვის საჭირო იყოს პირადი მისწრაფება შეეწიროს საზოგადოს, ხოლო მამულიშვილის კეთილდღეობა სამშობლოს კეთილდღეობას.

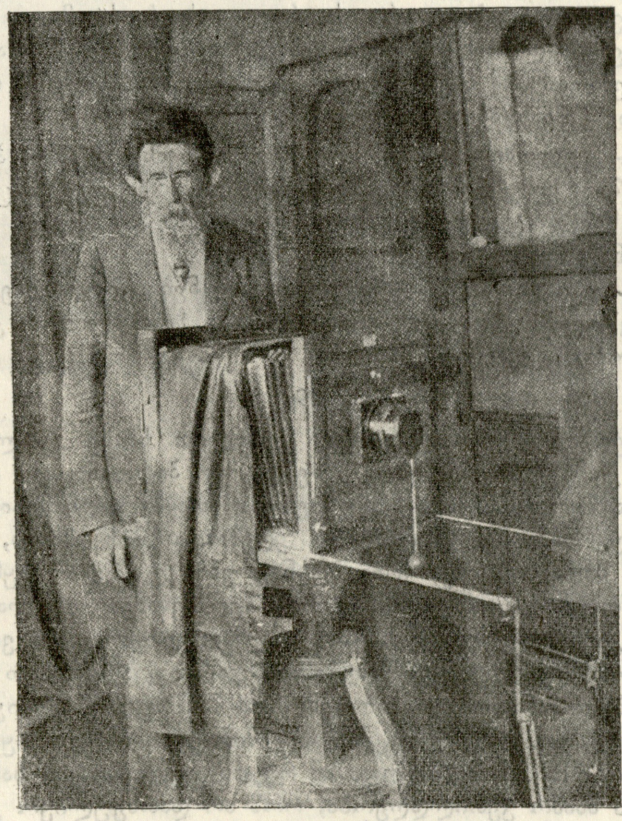
— იმისათვის ვიმეორებ, რომ არ იქნა და ვერ დაგარწმუნე. მომიმინე! სადაც კერძო პიროვნობა მრავალთა უზრუნველყოფილია, იქ საზოგადოებაც უზრუნველყოფილია და ბედნიერი; სადაც მეკომურთა სიმრავლე არ განიცდის ნივთიერ ნაკლებობას, იქ მხარეც კეთილდღეობაშია, რადგან როგორც ხალხი შესდგება მეკომურთაგან, ისე ხალხის ბედნიერება წარმომდინარეობს მოსახლეთა ბედნიერებისაგან. კერძო დოვლათი შემადგენელი ნაწილია საზოგადო სიმდიდრისა, ოღონდ კი იგი კერძო ქონება პატიოსანი შრომით იყოს მოპოვებული, ისეთი ხერხით, რომელსაც ვნება არ მოაქვს არც კერძო კაცისათვის, არც საზოგადოებისათვის. მართლა და თუ შენ თავზე ვერ გიზრუნვია პატიოსნად, როგორღა მოახერხებ იზრუნო მოყვასზე ან მთელ ხალხზე, რომელიც არის კრებული მოყვასთა?!

— ხშირად რომ კერძო კეთილდღეობისადმი მისწრაფება ძირს უთხრის და არყევს საზოგადო საქმეს?

— ეგ მაშინ, გენაცვალე, როცა კერძო მისწრაფება არ არის საზოგადო საქმესთან შეთანხმებული. გაესინჯოთ! მიყვარს ჩემი საკუთარი მამული, ჩემი მიწა-წყალი და უკანასკნელ ამოსუნთქამდინ ვეცდები არ მოვცილდე მას, ხელიდან არ გამოამეცალოს იგი. რომ ვეწიო ამ სურვილს, უნდა გავაუმჯო-

ბესო მეურნეობა ჩემს მიწა-წყალში, საუკეთესოდ შევამუშაო მამული, ვადინო იქ ნაკადები შემოსავლისა. ეს ჩემი პირადი მისწრაფებაა და აბა აქ რა არის მავნე საზოგადოებისათვის თუ ხალხისათვის?! ყველას რომ ესე უყვარდეს თავის მამული, ყველა რომ ესე უყურებდეს თავის მიწა-წყალს, ყველა რომ ესე ცდილობდეს მამულის გაუმჯობესებაზე, მაშინ ხომ ჩვენი სამშობლო აღარ გაიყიდებოდა სხვაზე, არამედ აღყვავდებოდა და გადიფურჩქნებოდა თვალთწარმტაც წალკოტად. ვისწრაფი ხელსაყრელი ზღები გამოუჩახო მიწისაგან მოცემულს ღალას, რომ ბზის ფასად არ გაჰქონდეს იგი სხვას, და ყველა მემამულე რომ ამაზე ზრუნავდეს აზრიანად, მაშინ ხომ ჩვენი მამულდელული და მთელი სამშობლოც მეწველ ფურად ვეღარ გარდიქცეოდა შემოსეულთათვის. თუ ყველა მემამულე ესე მოაწყობს თავის მიწა-წყალს, მაშინ მთელი საქართველო მოიფინება გონივრულად შემუშავებულ სამკვიდროებით ქართველთა და ჩვენი ქვეყანა იმ ადგილს დაიკერს სიმდიდრით თუ მეურნეობის განვითარებით, როგორი ადგილიც ექირა ოდესმე ხალხთა შორის და როგორიც ეკუთვნის მას. ესეთი ჩემი მისწრაფების განხორციელება ხომ ნაბიჯი იქნება ჩვენი ქვეყნის კეთილდღეობისკენ გადადგმული. ვიცი რომ ეს ყოველივე ვერ მოხდება უეცრად, მაგრამ დიდ საქმეში ხომ სისწრაფეც არ შეიძლება. ქართველთა კეთილდღეობა ნელ-ნელა დაეშვა ძირს და ნელ-ნელავე უნდა ამალდეს იგი, თანისთანობით. ესეც მოხდება! ვხედავ სამშობლოს აღყვავებულს და სანეტარო წალკოტად გადაფურჩქენილ-გადაშლილს, ხოლო შიგ ქართველთა ერს კმაყოფილს, პატივსაცემს და პატივცემულს!

— მაშინ ის რაღა არის, რომ საზოგადო საქმე მსხვერპლად ითხოვს კერძო საქმესაც, კერძო პიროვნობასაც?

ბენ სტარხევსკი.

ქუთაისის გუბერნატორად ნამყოფი, ეხლა პარიზში ფოტოგრაფობს.

— თუ საზოგადო მიზანი გექნება და შენს კერძო მისწრაფებას შეუთანხმებ ხალხის სიკეთეს, ესეც მსხვერპლია შენის მხრივ, რადგან ამ გზაზე ბევრჯელ დაგჭირდება შენ ვნებათა თუ სურვილთა შეზღუდვა და უარყოფა. ხოლო როცა საზოგადოება თუ სამშობლო მოითხოვს მეტ მსხვერპლს, მაშინ შესწირავ მას შენს ქონებასაც, ჯან-ღონესაც, თვით შენს სიცოცხლესაც, რადგან გიყვარს იგი, ხოლო საყვარელ არსებისთვის სიცოცხლესაც არვინ დაიშურებს. ეს საზოგადო კა-

ნონია: თვის მოდემას და თვის ბინას ყველა სულდგმული იცავს თავგანწირვით.

— ზოგიერთს რომ პირადი სარგებლობა სრულებითაც ვერ შეუღვნია, ვერც შეუთვისებია და დაუზოგველად, ხელაღებით მტლად ედება საზოგადოებას თუ სამშობლოს. ქრისტემაც ხომ ვგრე გვაძენო:

— ისინი ზეკაცნი არიან, ჩემო მშვენიერო ქრისტიანო, მცირედნი რჩეულთაგანნი, ჩემი გეგმა კი ცხოვრებისა საზოგადოა, საშუალო ადამიანზე მოხაზულ-გამოჭრიდი, ხალხის დიდ უმრავლესობისთვის ჩამოსხმულ-ჩამოყალიბებული. აქ არის საჭირო გეგმა თუ გზის მაჩვენებელი, თორემ ის ღვთის შვილნი თუ ზეკაცნი მოქმედებენ ზეშთაგონებით, მათ ვერ იტევთ ვერც ერთი გეგმა მოქმედებისა, ვერც ყალიბი ცხოვრებისა; ისინი სასწაულებრ ჰქმნიან თავიანთ საკუთარს გეგმას ცხოვრებისა, ისინი მოქმედებენ დროისა და გარემოებათა გარეშე... მაგრამ ამ ჩემი გეგმის ასრულებასაც გული უნდა მთელი, გუნება დაწყნარებული და თუ ეხლა გულდინჯად ვებრძვი საბრძოლველს, ეს მისთვის, რომ ჩემმა ოცნებამ უკვე განხორციელდებულმა ძალა შემძინა მოქმედებისა და ვტკბები მისი სიხლით, მიუგო ელისბარმა და დაუკონა ცოლს მაჯები.

— მეც შევტრფი ერთს ოცნებას, მაგრამ ჯერ ვერ გამიბედნია გითხრა,—უთხრა ბედნიერმა ქალმა და მაცდურად შეხედა ქმარს,—მეშინიან, იმ ოცნების განხორციელება მძიმე ტვირთად არ დაწვეს ჩვენს ოჯახს.

— რა ოცნება გაქვს ეგეთი, შენ თვითონ ოცნებავ ხორც-შესხმულა?—ჰკითხა ვაჟკაცმა და გვერდს მოუჯდა ქალს.

— იცი რა? მაგრამ არა! მეც იმ მესაცრესავით არ მომივიდეს, ხელმწიფედ რომ დასვეს.

— რა მესაცრესავით?

— საკრების მკეთებელი ხელმწიფედ დასვეს. საბრძანებელის დათვლიერების დროს ტყე ნახა მშვენიერი და წარმოსთქვა ალტაცებით: „რა საკრკალე ხეებია!“ მეც ისე მომდის, ჩემს ხელობას არ ვივიწყებ: მინდა ოდესმე სასწავლებელი გავმართო ამ ჩვენი სოფლის გოგო-ბიჭებისათვის, რომ ანბანი მაინც ვასწავლო საწყლებს.

— გულთმისანი ხარ, საყვარელო, ჩემს აზრებსა ჰკითხულობ! მეც ვოცნებობ მაგაზე და ვეცდები ეგ ოცნებაც უთუოდ განვახორციელო,—მიუგო ვაჟკაცმა და მკლავი მოხვიდა ქალს ნაქანდაკებ წელზე.

— აკი გითხარ, ათასი ჰრელი ოცნება გიტრიალებს მეთქი თავში,—მიუგო ქალმა და შუბლზე ჩამოშლილი ქოჩორი გაუსწორა ვაჟკაცს.

29.

ბედნიერი იყო ეს ყოველ კეთილით სავსე ცოლ-ქმარი. მათი ბედნიერება სავსებით ავსებდა მათ პიროვნობას და უტკბობდა ყოფას. მათი ბედნიერება თავს გადმოდიოდა და სუნუნელ რამ ნელსაცხებლად ედებოდა მათ ბინას, სახლს, მთელს მიდამოს. იგი მათი ბედნიერება ტკილა საყნოსელ-საგრძნობელი იყო და ნივთიერად ხელშესახები ყველასათვის, ვინც კი სცხოვრობდა მათთან თუ მათ გარემო და ვინც სასიკეთოდ მიეახლებოდა მათ. იმათი კარგი ცხოვრებით და დამატობელ-მანათობელ პიროვნობით მხიარულ-ქმნილიყო მახლობელი თუ გარეშე, უცხო თუ შინაური. ის და იყო სანატრელი, რომ არ მოშლოდა ამ ოჯახს ყველასათვის სასარგებლო და საამო კეთილდღეობა, რომ არ დათხულებულიყო ქვიშაზე იგი სავსება მადლიანი და არ წამოცლილიყო.

ლიზიკოს მამასაც სიხარულად ედებოდა ამ ბედნიერების სიკეთე და იშვებდა გულით, იხარებდა. ზურაბი ეხლა არამც თუ მხოლოდ დაუნათესავდა ელისბარს და მის დედ-მამას, გულითადი შეგობარიც გახდა მათი, გულუბრყვილოდ მოყვარული. შემდეგში მთლადაც შეეთვისა ის მძახლებს თუ მოყვრებს და მათთან ერთად შესტრფოდა შვილების ნეტარებას და დოვლათს, რომლის სიუხვიდან მის ოჯახსაც მისდენოდა სიკეთე. უეცრად კი ვერ შეეთვისა ლიზიკოს მამა ბედის წყალობას. პირველში რომ უხაროდა თავისი ქალის ესეთ ბედში ჩაფარდნა, თანაც სწუხდა, რომ ვერ ისტუმრებდა ქალს სიძის ოჯახის შესაფერ მზითვით და ეს უსიამოვნოდ ეხებოდა მის თავმოყვარეობას. მაინც თავი არ შეირცხვინა და ღირსეულად შემოს-შეამკო საძლოდ გამოადებული ქალი. პირველ ხანს ძა-

ლიან ეჩოთიერებოდა ზურაბს, რომ მდიდარი სიძის თავგანწირვით დენილ ოჯახიდან მცირედი პატივცემა მოსდიოდა, სოფლის რამ ნაწარმოები. ეს კაცი მთელი თავის სიცოცხლე საკუთარი მარჯვენითა სცხოვრობდა, მის სახლში დანგის საფასიც არა შესულა-რა ისეთი, რაც კი არ ყოფილიყოს მისგან შრომით დამსახურებულ-დამუშავებული და ეხლა ვეღარ შესთვისებოდა იმ აზრს, რომ მისი შვილის ახალი ოჯახიდან მცირე რამ მოსაკითხი მოსდიოდა. აქამდის ყოველთვის თითონ ეძლია შემწეობა თავის ღარიბ ნათესავებისთვის და ვეღარ ეხერხებოდა უჩვევს რაიმე შეღავათი მიეღო თუნდაც საკუთარი შვილის ხელით. მძახალმა რამდენჯერმე შესთავაზა მას ქალაქში ბინა, გულწრფელადა სთხოვა მის სასახლეში აელომოხერხებული ოთახები საცხოვრებლად, მაგრამ მთლად უარჰყო ეს ლიზიკოს მამამ და შორს დაიქირა: ვერ წარმოედგინა, რომ ამისთანა პატივცემა მის მდიდარ მძახლისათვის დიდი რამ არ იყო და სამძიმო. იქნება სწორედ ესეთი ფაქიზი ქცევა და ზნეობრივი სიფრთხილე იყო იმის მიზეზი, რომ ლიზიკოს ახალი ოჯახი დიდს პატივსა სცემდა ამ კაცს. ისიც სათქმელია, რომ მხოლოდ ლიზიკოს მამა იყო მათ შორის განათლებით ელისბარის სწორი. ელისბარი მხოლოდ თავის სიმამრს უზიარებდა თავის მეცნიერულ აზრებს, ოცნებებს, თუ მისწრაფებებს და გატაცებით ებაასებოდა საძნელო კითხვებზე, რადგან ისიც სიძესავით მეცნიერების მოტრფიალე და მიმყოლი ადამიანი იყო, მასაც ელისბარივით ვერ იზიდავდა უაზრო დროს ტარება და ფუქსავატი ყოფნა. ახალ ნათესავებს თავიც მოსწონდათ, როცა მათი მძახალი საპატიო ნიშნებით გულმკერდ შემეკული ინახულებდა მათ დღესასწაულში ან სუფრას უმშვენიებდა მეჯლიშში და სტუმრობაში.

ბედნიერად მიდიოდა ელისბარიანთთვის დრო, კმაყოფილებაში. აგერ მესუთე ზაფხული მიიწურა ლიზიკოს ჯვრისწერის შემდეგ და სულ სიამოვნებაში გადიოდა დრო. მეტადრე სასიამოვნო იყო მათთვის ზაფხული, როდესაც ყველანი თავს მოიყრიდნენ ელისბარიანთ მამულში. ამდროსვე იკრიბებოდა დაბაში მოაგარაკე ათასობით და მთელი სამი თვე იქაურობას ჟიჟინი გაჰქონდა. ელისბარიანთა ხომ ერთი განუწყვეტელი სიამოვნება იყო, დღესასწაული უხვი და გულსავსე ბუნების დიდებული და მშვენიერ კალთაზე. კმაყოფილი იყო ეს ორივე ოჯახი თავიანთ ბედ-იღბლისა, ხოლო მათის სიამის და კმაყოფილების თაიგული იყო დალოცვილი ლიზიკო, რომელიც ეხლა დედაკაცობაში ჩაფარდნილიყო, მთავრესავით გავსებულიყო, ბამბის ქულასავით გადაპენტილიყო, გაღაღანებულიყო სასურველად. მის სპეტაკ და მიმზიდველ აგებულობას შარავანდელათ მიჰფენოდა მისი სიწყნარე, შეურყვევლი გულკეთილობა და მოლიმარე თავაზიანობა. ისე მოსჩანდა კრებულში ძვირფასი ქალი, როგორც რამ ყვავილი საუცხოვო ნოყიერ ნიდაგზე ლალად გადაშლილი. თვალი ტკბებოდა მისი ხილვით და სული მისი სიხლოვით. ქალის სიტურფის და სათნოების ხმა მთელ იმ არეს მოჰფენოდა და ამით სამართლიანად ამაყობდნენ ელისბარიც და მისი ოჯახიც.

ელისბარ გულდამშვიდებით უმზერდა წყნარად მანათობელ თავის ბედის ვარსკვლავს, ტკბებოდა მისი ნორჩი სიცოცხლით და უკვირდა, რადღა ესახებოდა მას თავისი მეუღლე იმ დაჟღილ და დღემოკლე ლერწმის სახით, მაშინ რომ ნახა ხევის პირას. რა იყო საერთო ამ სიცოცხლით სავსე და ტურფად აყვავებულ ქალისა და იმ ნამზნევ ლერწმის შორის, გარდა წერწეტი ტანისა, ესე ნაზად რომ ირხევა წელში, როგორც ლერწამი ნიაგზე. არაფერი, სრულებით არაფერი! მაგრამ, ღმერთო, ნეტა რად ეხატება იმ თავით ამ თავამდე იგი ლერწამი სახედ ლიზიკოსი?!

ზურაბიც იმედიანად უმზერდა თავის ქალს. მას სრულებითაც აღარ აშინებდა იმ ავი სენის აჩრდილი, რომელმაც ისე უდროვოდ მოსტაცა მას მეუღლე, დედა ლიზიკოსი. არა, ამ ჯანსაღ და სიცოცხლით სავსე ქმნილებაში არ დაუსადგურია არც ნასახს იმ შეუმართებელის და სასტიკი სენისა, ვერც დაისადგურებს იგი მუნ ვერასოდეს!

(შემდეგი იქნება)

გ. ბარნოვი.

